

۱۰ فعالیت جذاب برای بیرون از خانه برای دبستانی ها

نویسنده: مریم قدیری

برای یادگیری درباره‌ی طبیعت، باید بیرون رفت، در طبیعت بود و به جزئیات و زیبایی ها توجه کرد. جهان پیرامون ما پر است از نشانه‌ها، از دیدنی های ساده و باور نکردنی. در زیر، فهرستی از فعالیت هایی که می توانید در طبیعت، به تنهایی یا با همکلاسی های تان انجام دهید و علاوه بر لذت بردن از آن‌ها به دانش خود نیز بیفزایید، آمده‌است.

فعالیت‌های زیر را می توانید در طبیعت انجام دهید:

۱. می توانید رد پای جانوران را شناسایی کنید.
۲. طرح های روی برگ ها را بکشید.
۳. آیا می دانید چه جانورانی زیر تنه های درخت های خشک روی زمین زندگی می کنند؟
۴. بدون قطب نما جهت ها را در طبیعت بیابید.

۱. می توانید رد پای حیوانات را شناسایی کنید.

آیا می دانستید؟

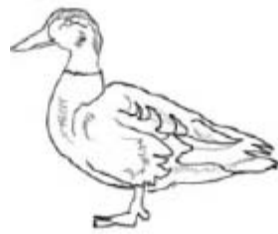
آیا می دانستید که پاهای جلویی خرس قهوه ای که در کوه های البرز در شمال ایران و دامنه های کوه زاگرس زندگی می کند، دارای طول ۱۷ و پهنای ۱۲ سانتی متر و پاهای عقب آن دارای طول ۲۷ و پهنای ۱۱ سانتی مترند؟ این اندازه ها را با اندازه ی پاهای خود مقایسه کنید!

به طبیعت بروید: به پارک، جنگل یا بیابان و با چشمان تیزبین تان به دنبال رد پای جانوران باشید، به ویژه، روی زمین های گلی و ماسه ای پیرامون رودخانه ها که بسیاری از جانوران برای نوشیدن آب به آنجا می آیند. در زمستان هم رد پای آن ها روی برف ها به راحتی دیده می شود. کمی فکر کنید! رد پا مال چه جانوری است؟ جانوران چگونه غذا و آب خود را به دست می آورند؟ کجا زندگی می کنند؟

به شکل های زیر نگاه کنید! کدام یک از رد پاها را در گردش های خود دیده اید، آن ها را علامت بزنید.

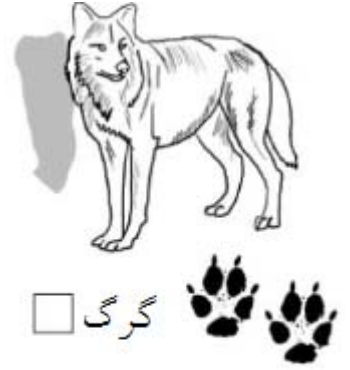
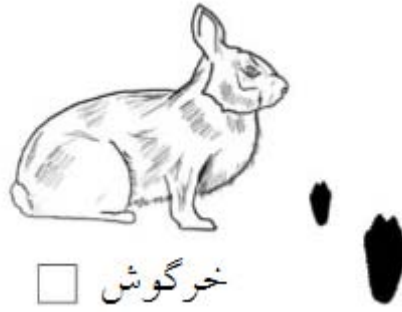
سنجاب

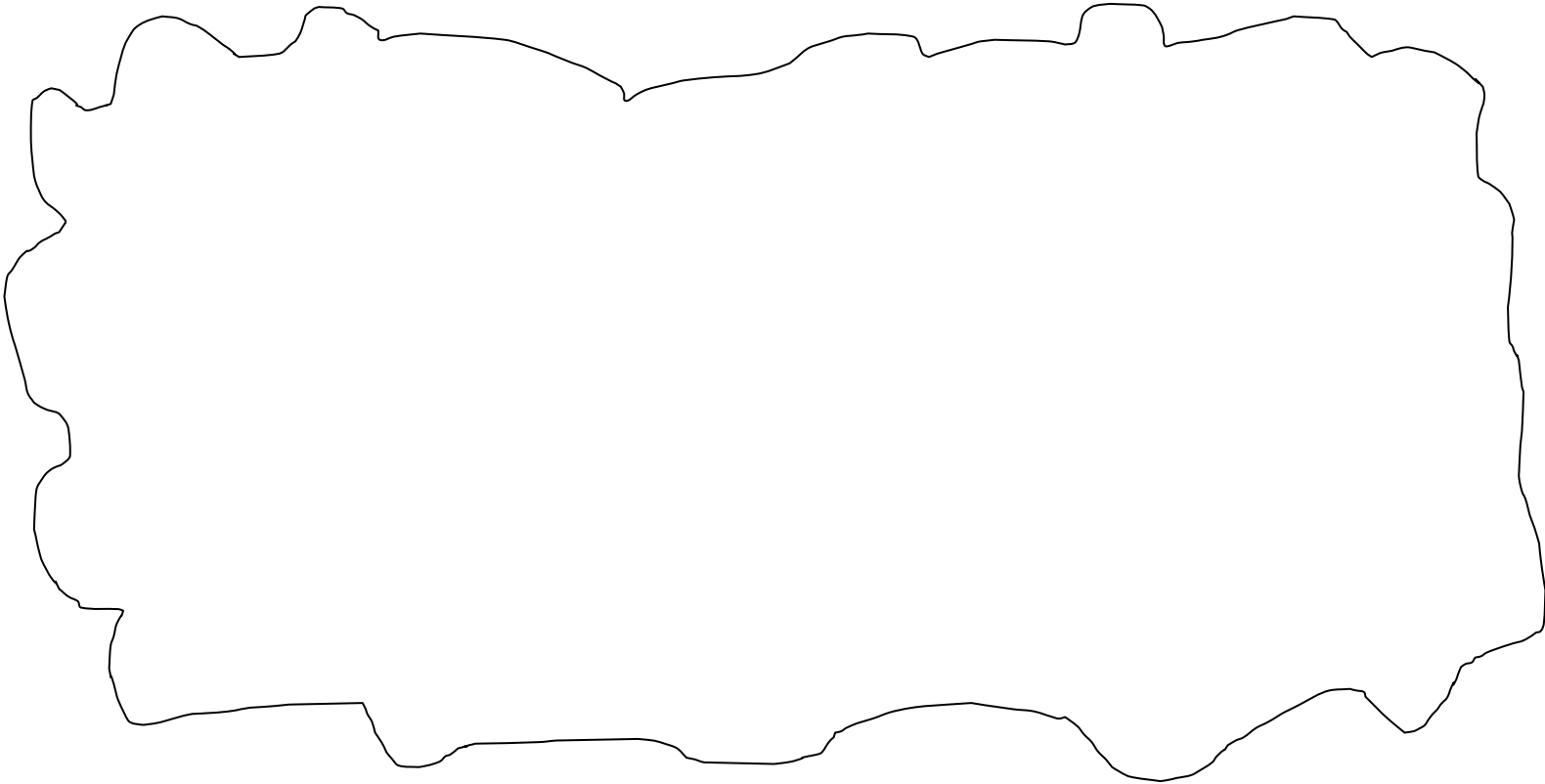
اردک

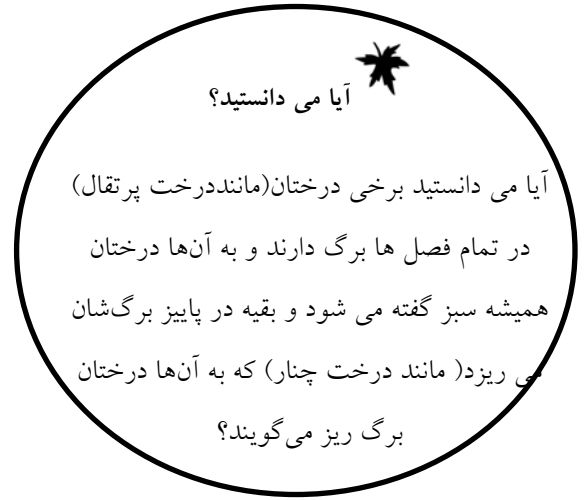
گوزن

ممکن است رد پای تازه ببینید که در این فهرست نباشد. می توانید شکل و اندازهی آن را بکشید. فراموش نکنید که جای پیدا کردن رد پای تازه را یادداشت کنید و حدس بزنید مال چه جانوری است. ردپاهایی که کودکان شهرهای بزرگ می بینند، با رد پاهایی که کودکان روستایی می بینند، تفاوت دارند.

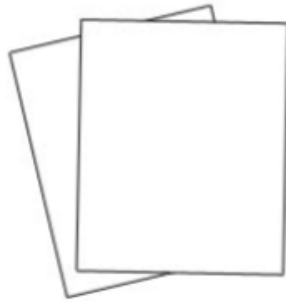

۲. طرح های روی برگ ها را بکشید.

درختان برای انسان ها و جانوران، غذا و پناهگاه و سایه فراهم می کنند. درختان می توانند منابع خوبی برای هنر باشند. بیرون بروید و برگ های مختلف در اندازه های گوناگون را جمع کنید. برگ را در زیر کاغذ سفید نقاشی بگذارید و با مداد، خودکار یا مداد شمعی روی کاغذ بکشید.

آنچه نیاز دارید:

کاغذ
کاغذ سفید معمولی
یا کاغذ رنگی

مداد، خودکار
یا مداد شمعی

به یاد داشته باشد که از رنگ های مختلف استفاده کنید. حتی طرح تنه ی درخت را هم می توانید از روی پوشش جدا شده از روی تنه بکشید.

درخت بلوط

۳. آیا می دانید چه جانورانی زیر تنه های درخت های خشک روی زمین زندگی می کنند؟

آیا می دانستید؟

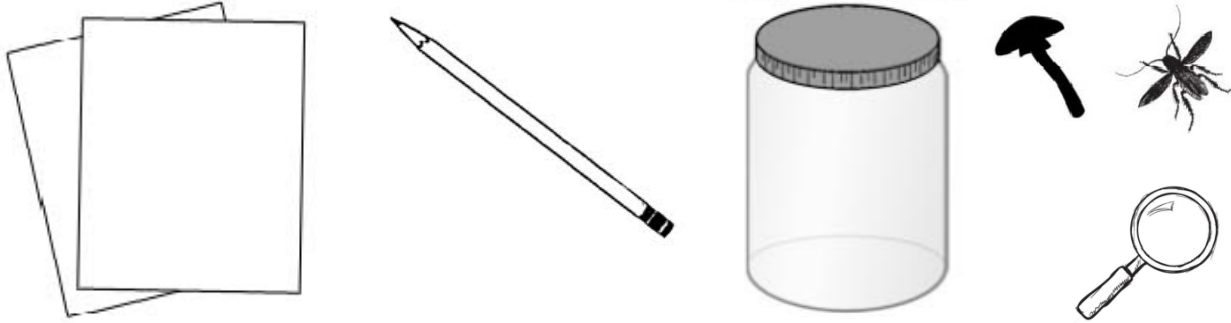

آیا می دانستید درختان حتی بعد از مرگشان هم سودمند هستند و غذا و پناهگاه بسیاری از جانوران به شمار می روند، مثل دارکوب ها که از درختان خشک ایستاده استفاده می کنند و مارمولک ها که زیر درختان خشک افتاده می روند و از رطوبت

آنجا بهره مند می شوند؟

درختان جنگلی، لانه ی بسیاری از جانوران هستند، حتی وقتی که می میرند و روی زمین می افتند. شمار زیادی از گیاهان و جانوران تنها در کنار درختان افتاده رشد می کنند و از آن ها به عنوان منبع غذا یا از رطوبتش به عنوان منبعی برای خنک شدن بهره می برند و درخت خشک افتاده را کم کم تجزیه می کنند.

آنچه نیاز دارید:

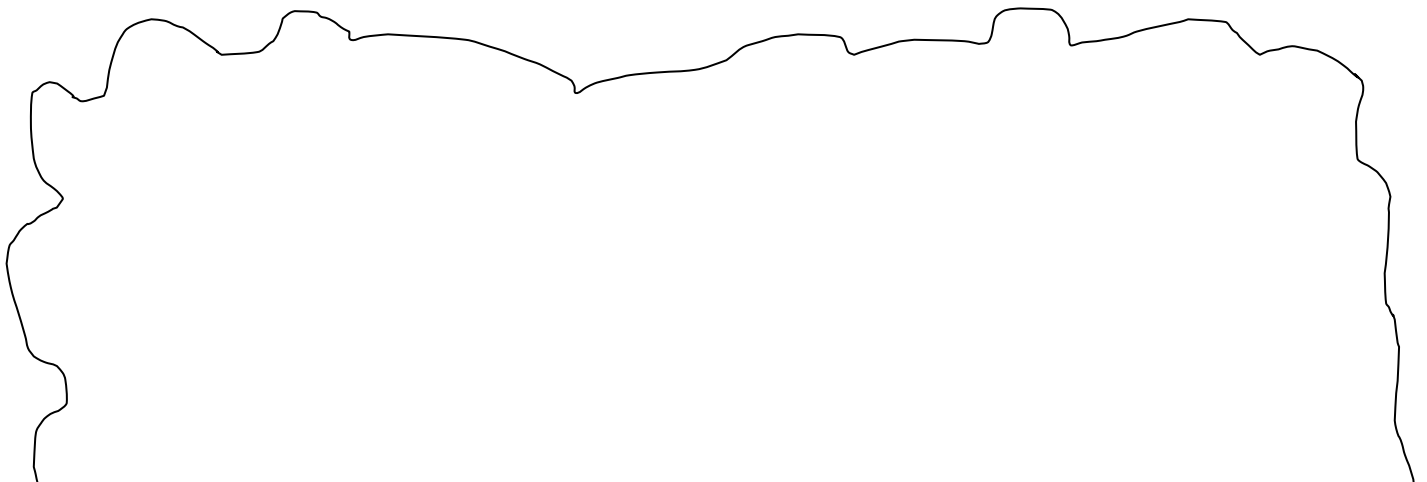
کاغذ

مداد

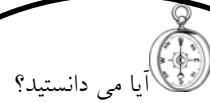
یک ظرف در دار

ذره بین، دوربین و کتاب های راهنمای حشره هایا قارچ ها

به جنگل یا پارک جنگلی بروید و زیر درختان افتاده و زیر سنگ ها را نگاه کنید. حتی در حیاط خانه تان هم می توانید زیر برگ های روی زمین را نگاه کنید. حتما خزه ها، قارچ ها و گل سنگ ها را می بینید یا جانوران کوچک را مشاهده می کنید. بکشید شکل آن ها را بکشید یا اگر کتاب راهنمای جانوران دارید، آن ها را شناسایی کنید. می توانید حشره های کوچک را بگیرید و داخل ظرف دردار شیشه ای بگذارید تا خوب بتوانید آن ها را ببینید و شکل شان را بکشید. فراموش نکنید که در پایان کار، حشره ها را در جایی که پیدا کردید، رها کنید.

۴. آیا می توان در طبیعت ، جهت را بدون قطب نما پیدا کرد؟

زمین قدرت جاذبه ای دارد که موجب حرکت عقربه‌ی قطب نما به سوی شمال می شود و با آن می توان جهت ها را یافت. اما چه اتفاقی می افتد اگر قطب نما نداشته باشید؟ چگونه می توانید راه خود را پیدا کنید؟

در این جا چند راه برای یافتن جهت بدون قطب نما وجود دارد. تمام این روش ها برای افرادی است که در نیمکره ی شمالی زمین زندگی می کنند که خورشید از مشرق می تابد.

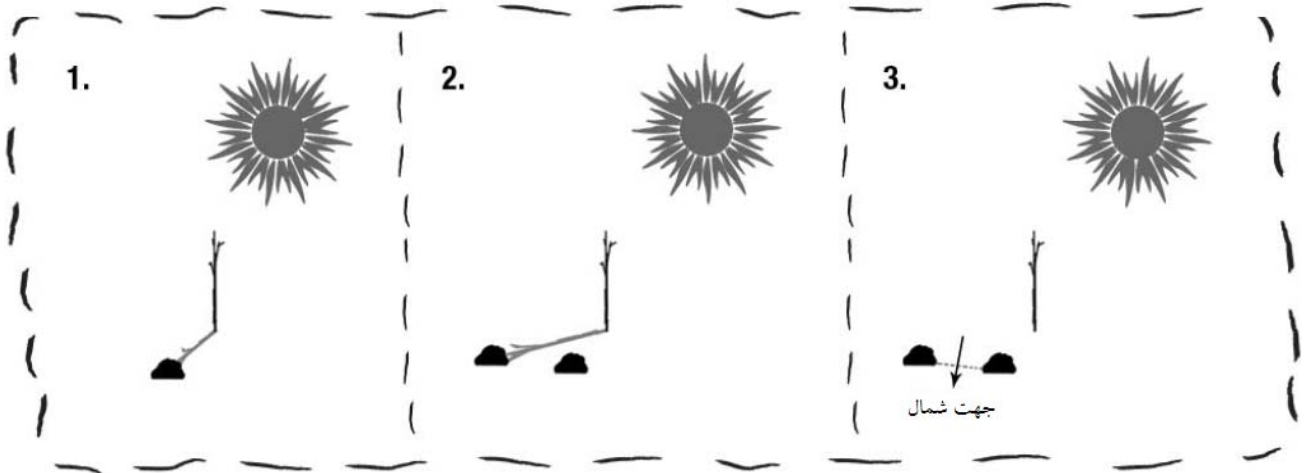
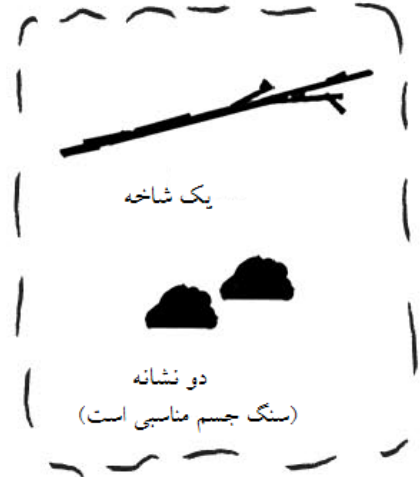
آنچه نیاز دارید:

روش اول: ساعت مچی

ساعت خود را روی یک سطح صاف بر زمین قرار بدهید. عقربه‌ی ساعت شمار را روبه خورشید بگذارید سپس، نقطه‌ی مرکزی بین عقربه‌ی ساعت شمار و عدد ۱۲ را نشانه گذاری کنید. این خط شمال-جنوب است. حالا اگر در نیمکره‌ی شمالی هستید به طرف شمال نگاه کنید. اگر صبح باشد، خورشید در طرف راست شما قرار دارد (که جهت غرب است) و اگر بعد از ظهر باشد، وقتی به سوی شمال نگاه کنید، خورشید در طرف چپ شماست (همچنان غرب را نشان می دهد).

۱. روش سایه

خورشید از شرق می تابد و در غرب غروب می کند. طول سایه ها رفته رفته تغییر می کند که دلیل اصلی این روش است. یک سطح صاف پیدا کنید، زمین گلی یا خاکی و زمین پوشیده از چمن، کارتتان را کمی مشکل می کند. شاخه یا چوبی به طول ۱-۱/۵ متر پیدا کنید و آن به صورت عمودی در زمین فرو ببرید. یک سنگ را به عنوان نشانه، درست در انتهای سایه قرار دهید. استراحت کنید و از منظره‌ی دوروبرتان لذت ببرید. بعد از نیم ساعت، سنگ دیگری در انتهای سایه بگذارید. خط بین این دو سنگ، نشان دهنده‌ی جهت شرق-غرب است. اگر در نیمکره‌ی شمالی هستید، خط عمود بر خط شرق-غرب، جهت شمال است.

۵. بچه ها، بگردید و پیدا کنید!

آیا می دانستید؟

آیا می دانستید که هر موجود زنده در جای خاصی زندگی می کند، زیرا نیاز به اوضاع آب و هوایی، غذا و پناهگاه ویژه دارد؟ به محل زندگی موجودات زنده، چه، گیاه و چه جانور، زیستگاه گفته می شود. برای نمونه، زیستگاه گوزن ها جنگل و زیستگاه آهو بیابان است. زیستگاه شنگ که یک نوع سمور آبی است، مناطق نزدیک به آب های روان مثل رودخانه ها هستند.

بچه ها شما می توانید چیزهای بسیار زیادی در طبیعت مشاهده کنید. هر چه بیش تر بگردید و به پیرامون تان توجه بیش تری داشته باشید می توانید چیزهایی متفاوت تر و جالب تر پیدا کنید. هر موجود زنده، گیاه یا جانور در مکان ویژه ای زندگی می کند که به آن زیستگاه می گویند. بعضی موجودات را در بسیاری از محیط ها می بینید، مانند کلاغ یا گنجشک و برخی دیگر فقط در محیط های خاص زندگی می کنند، از جمله عقاب.

برای این فعالیت می توانید به تنهایی یا همراه دوستان تان به طبیعت بروید و دنبال گیاهان و موجودات زنده آن بگردید. می توانید همه با هم همه جا را جست و جو کنید: زیر برگ ها، روی تنه ی درخت، زیر سنگ. یا با هم مسابقه بدهید که چه کسی چیزهای بیش تری در طبیعت مشاهده می کند. می توانید میوه ی درخت کاج یا برگ ها یا حتی حشره ها را در ظرف های پلاستیکی کوچک جمع کنید.

فراموش نکنید که نباید به گیاهان و جانوران آسیب برسانید، حتی اگر حشره ها را در ظرف کوچکی جمع می کنید، باید در پایان فعالیت، آن ها را رها کنید. به یاد داشته باشید که ظرف پلاستیکی خود را در طبیعت نیندازید! ببینید کدام یک از موارد زیر را مشاهده می کنید:

□ قارچ

□ مورچه ها در حال حرکت یا حمل کردن چیزی

□ لانه‌ی پرنده (به یاد داشته باشید که آسیبی به لانه نرسانید)

□ موجودات ریزی که زیر سنگ یا چوب‌های افتاده زندگی می کنند

□ میوه های درخت کاج

□ ردپای جانوران

□ لانه‌ی عنکبوت

□ پر پرنده

□ حشره‌هایی همچون پروانه، سنجاقک، ملخ و ...

□ موجوداتی مانند کرم، مورچه و

۶. ذره بین آبی بسازید و موجودات آبی را ببینید

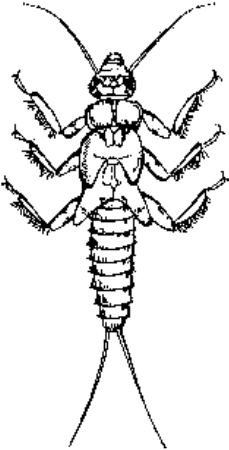
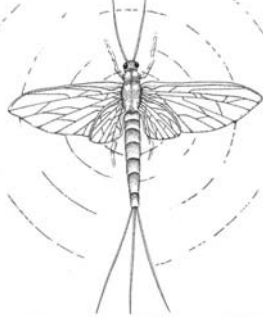

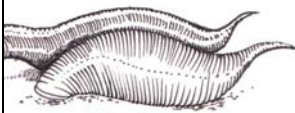

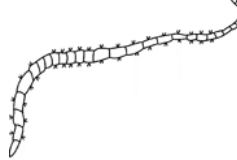
آیا می دانستید؟

آیا می دانستید که با مشاهده‌ی موجوداتی که در یک محیط زندگی می کنند، می توان به میزان سلامتی یا آلودگی آن محیط پی برد؟ مثلا فراوانی سوسک حمام ، نشان دهنده‌ی آلودگی بالاست ، ولی فراوانی پروانه های رنگی ، نشان دهنده‌ی وجود سرسبزی و گل های زیباست.

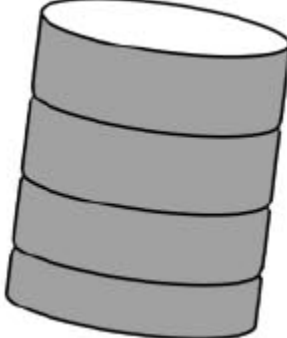

می توانید با ذره بین آبی، دنیای زیر آب را ببینید. موجودات متفاوتی در محیط آبی زندگی می کنند. حشره‌ها، ماهی ها و گیاهانی که می بینید ، نشان دهنده‌ی وضعیت سلامتی رودخانه یا دریاچه‌اند. موجودات رودخانه های سالم بسیار حساس هستند، با آلوده شدن محیط از بین می روند و موجودات مقاوم تر به آلودگی، جایگزین آنها می شوند.

شکل شماره ۱، نمونه‌ی از جانوران موجود در مناطق آبی پاک و شکل شماره ۲، نمونه‌ی جانوران مناطق آلوده، مانند زالوو مگس را نشان می دهند.

			شکل ۱: موجودات آب‌های سالم و پاک
			شکل ۲: موجودات آب‌های آلوده

ساخت ذره بین آبی

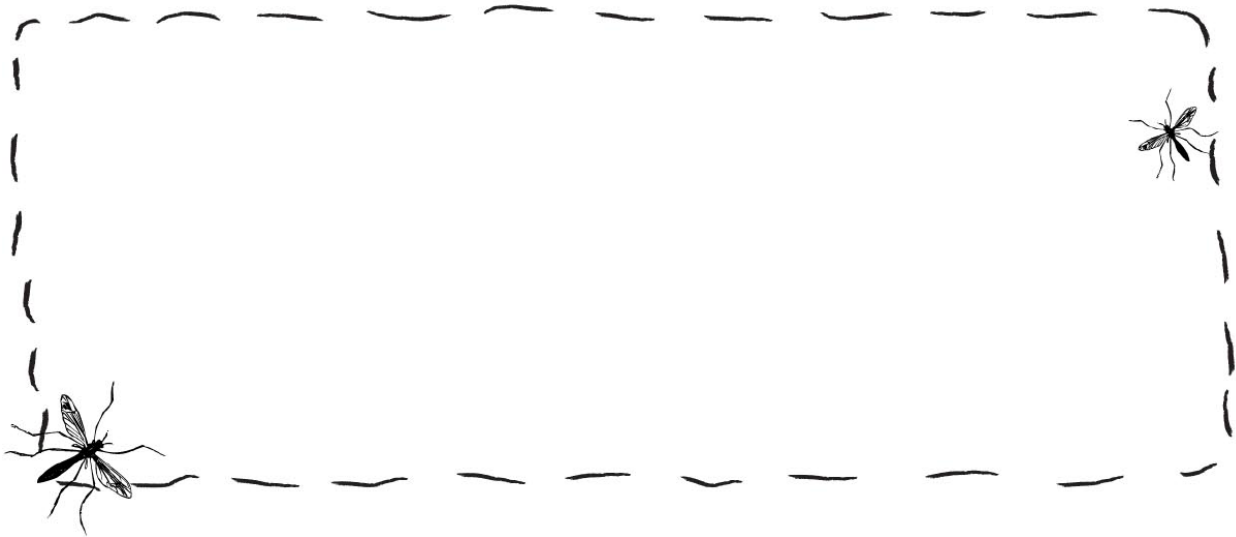
آنچه نیاز دارید:

	
قوطی	در باز کن
	
سلفون	کش پلاستیکی یا نوار چسب

دو طرف قوطی را با در باز کن باز کنید. بعد از تمیز کردن آن، یک استوانه‌ی توخالی خواهید داشت. یک انتهای آن را سلفون بچسبانید یا دور سلفون را با کش ببندید. حالا می‌توانید به رودخانه، دریاچه یا هر پهنه‌ی آبی که دوست دارید، بروید و انتهای بسته‌ی قوطی را داخل آب بگذارید. انتهای باز باید بیرون باشد.

فشار آب، سلفون یا پوشش پلاستیکی انتهای قوطی را به داخل فرو می‌برد. به دلیل شکل محدب‌ی که قوطی می‌گیرد، خاصیت ذره بینی پیدا می‌کند. حالا شما به راحتی داخل آب رامی بینید. می‌توانید شکل جانوران و گیاهانی را که مشاهده کرده‌اید، بکشید.

به یاد داشته باشید که قوطی و پوشش پلاستیکی را در طبیعت نیندازید. من و شما دوست طبیعت و موجودات هستیم و موجودات دوست ما.

۷. آلبومی از طبیعت بسازید

آیا می دانستید؟

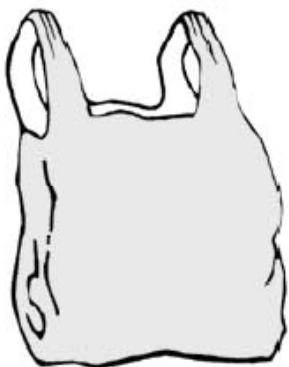
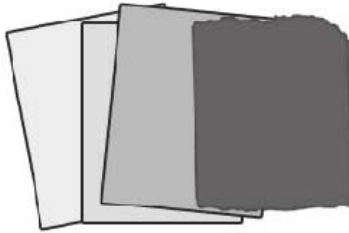
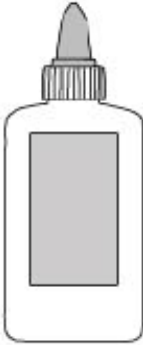
آیا می دانستید که نور خورشید از ترکیب هفت رنگ موجود در رنگین کمان درست شده است.:

قرمز، نارنجی، زرد، سبز، آبی، نیلی، بنفش؟

در گردش یک روزه در طبیعت، می توانید آلبومی از طبیعت از هر آنچه پیدا کرده‌اید، بسازید.

اگر در هر گردش به جمع آوری اشیای طبیعی پردازید، یک آلبوم زیبا و به یاد ماندنی از گردش های خود در طبیعت خواهید داشت.

آنچه نیاز دارید:

		
کیسه‌ی پلاستیکی برای ریختن چیزهایی که پیدا می کنید.	کاغذ یا مقوا	چسب مایع

برای قدم زدن و تفریح بیرون از خانه، به پارک، جنگل یا کنار رودخانه بروید. هنگام راه رفتن، به پیرامون خود توجه کنید و هر چیزی که جالب، زیبا و قابل چسباندن باشد را بردارید و داخل کیسه‌ی خود بگذارید. به یاد داشته باشید که از چیدن گل‌ها، برگ‌ها، دست زدن و آسیب زدن به لانه‌ی موجودات خودداری کنید. بعد از این‌که به خانه برگشتید، می‌توانید چیزهایی را که پیدا کرده‌اید، روی کاغذ یا مقوا بچسبانید یا با مداد رنگی یا مداد شمعی، قسمت‌های خالی را رنگ کنید و شکل‌هایی همچون پروانه یا پرنده به آن بیفزایید.

می‌توانید کارتی زیبا درست کنید و آن را به دوست، مادر یا آموزگارتان هدیه بدهید.

۸. به آواهای طبیعت گوش فرا دهید!

آیا می دانستید؟

آیا می دانستید که در گذشته، مردم بر پایه‌ی آواز قورباغه ها آب و هوا را پیش بینی می کردند؟ قورباغه ها هنگام تغییر فشار هوا که نشان دهنده‌ی تغییر آب و هواست، شروع به آواز خواندن می کنند.

طبیعت می تواند بسیار پر سر و صدا باشد. به جز صداهایی که انسان ها در جاده ها، رفت و آمد با خودروها و بوق ایجاد می کنند، پرندگان و دیگر موجودات از صدا برای برقراری ارتباط استفاده می کنند. جانوران در وضعیت‌های مختلف، صداهای متفاوت دارند. برای نمونه، اگر به یک غاز یا اردک نزدیک شوید، صدای‌شان بلند می شود تا شما را بترسانند و از خود دور کنند. پرندگان در فصل جفت گیری که بیش تر در میانه‌ی فصل بهار است، آوازهای زیبایی می خوانند و در فصل زایش هم، آوازهایی دیگر سر می دهند که نشان دهنده‌ی یافتن غذا یا وجود خطر است.

برخی موجودات، با نزدیک شدن انسان ها، حتی اگر انسان نخواهد آن‌ها را آزاربدهد، از ترس ناله می کنند، چون بزرگ بودن انسان ها سبب وحشت‌شان می شود.

برای این فعالیت و گوش دادن به طبیعت، باید به جنگل، پارک یا رودخانه بروید. در گوشه ای آرام ۵ تا ۱۰ دقیقه بنشینید. سعی کنید آرام و بی حرکت باشید و فقط گوش کنید. حتما صدای باد را می شنوید که در بین شاخه ها می پیچد و کم کم صدای جانوران مانند قورباغه‌ها، پرنده‌ها و حشره‌ها را هم در کنار صدای رفت و آمد خودروها یا هواپیمایی که از بالای سرتان می‌گذرد، می شنوید. بکوشید منبع هر صدا را پیدا کنید و اگر با دوست‌تان هستید، درباره‌ی آن با هم گفت و گو کنید.

می توانید دفترچه ای همراه ببرید و مکانی را که رفته اید و صدا های موجود را یادداشت کنید و حتی مکان ها را بنابر کیفیت صدا دسته بندی کنید.

مکان	منبع صدا شماره ۱	منبع صدا شماره ۲	منبع صدا شماره ۳	منبع صدا شماره ۴
۱				
۲				

۹. بیایید با کمک هم تغییر ایجاد کنیم و طبیعت را پاک‌سازی کنیم!

به محل زندگی هر موجود زنده در طبیعت، چه جانور و چه گیاه، زیستگاه گفته می شود. محل زندگی ما نیز زیستگاه ماست، جایی که در آن زندگی می کنیم، مکانی که بیش تر وقت خود را در آن می گذرانیم. اگر شما مکان ویژه ای را در طبیعت دوست دارید، مثل پارک یا جنگل، می توانید به آن جا بروید و کمک کنید که آن مکان به زیستگاه بهتری برای گیاهان و جانورانش تبدیل شود. کارهای بسیاری برای بهبود وضعیت زیستگاه می توان انجام داد، از جمله:

۱. جمع آوری زباله

۲. پاک‌سازی محل از گیاهان خشک و گیاهان غیر بومی

۳. کاشتن درختان یا گل های بومی

۴. تمیز کردن کناره های رودخانه

۵. رنگ کردن نیمکت ها یا دیگر وسایل پارک

۶. تمیز کردن دیوارهای پوشیده از نوشته ها یا برجسب‌های اعلامیه ها.

پس از این‌که فهرست خود را کامل کردید، می‌توانید درباره‌ی آن با همکلاسی‌های خود ن‌گفت و گو کنید و به نظرهای‌شان گوش بدهید. سپس از آموزگار مدرسه بخواهید که همراه دانش‌آموزان دیگر به طبیعت نزدیک مدرسه بروید و فعالیت‌های مناسب را به کمک هم انجام دهید.

۱۰. از فعالیت های محیط زیستی خود مجله درست کنید

داشتن یک دفترچه راه خوبی است برای یادداشت رخدادهای خوب و گرد آوری مشاهدات و خاطرات. ورق زدن دفترچه و نگاه کردن به آنچه یادداشت کرده اید، به یاد آوری کارهایی که در گذشته انجام داده اید و جاهایی که رفته اید، کمک می کند.

می توانید کارهایی را که انجام داده اید ، در دفترچه تان بنویسید و طرح هایی از چیزهایی که دیده اید ، بکشید، یا در باره ی جاهایی که رفته اید، چیزهایی که دیده اید، جانوران مورد علاقه تان یا حتی وصف زندگی از زبان آن ها داستان بنویسید. حتی می توانید به صفحه های دفترچه عکس بچسبانید و برگ ها و گل های خشک نیز بچسبانید.

مهم نیست کجا زندگی می کنید، در شهر یا روستا، در هر کجا می توانید گیاه و جانورو ویژه اش را بیابید. هر زمان که بیرون می روید، می توانید به اپیرامون خود نگاه کنید و در باره ی بنویسد، طرحی بکشید یا عکسی بگیرید. به یاد داشته باشید که پر شدن هر صفحه از نشانی ها، به شما در به یاد داشتن آن روز بسیار کمک می کند. با پیگیری این کار، پس از مدتی از دیدن دفترچه ی پر از اطلاعات خود بسیار شگفت زده و خوش حال می شوید.

ketabak.org

ketabak.org

ketabak.org